

MAXIMALIZÁCIA ZISKU V PODMIENKACH DOKONALEJ KONKURENCIE A MONOPOLU

Prednáška 8

ALTERNATÍVNE TRHOVÉ ŠTRUKTÚRY

Rozdelenie odvetví do kategórií podľa stupňa konkurencie:

- Extrémy
 - Dokonalá konkurencia
 - Monopol
- Ďalšie trhové štruktúry:
 - Monopolistická konkurencia
 - Oligopol

Dokonalá konkurencia

Typ trhovej štruktúry, kde v danom odvetví

- podniká veľké množstvo firiem,
- firmy majú voľný vstup do odvetvia,
- všetky firmy vyrábajú identický produkt,
- Všetky firmy sú príjemcom ceny.

Monopol

- Typ trhovej štruktúry, kde v danom odvetví podniká len jedna firma.

Monopolistická konkurencia

Typ trhovej štruktúry, kde v danom odvetví

- podniká veľké množstvo firiem,
- firmy majú voľný vstup do odvetvia,
- každá firma vyrába diferencovaný produkt,
- každá firma má určitú kontrolu nad cenou produktu.

Oligopol

Typ trhovej štruktúry, kde v danom odvetví

- podniká málo firiem,
- existujú určité prekážky pre vstup nových firiem.

Na presnejšie rozlíšenie medzi týmito štyrmi kategóriami je potrebné zohľadniť nasledujúce:

- Ako slobodne môžu firmy vstupovať do odvetvia.
- Povahu výrobku.
- Miera kontroly ceny firmou.

Vplyv typu trhovej štruktúry na správanie firiem:

- Vplyv na výkonnosť danej firmy, iných firiem, celého odvetvia.

Štruktúra → správanie → výkon

Politika hospodárskej súťaže

- Vládna politika zameraná na aspekty správania sa firiem.

Nedokonalá konkurencia

- Spoločný názov pre monopolistickú konkurenciu a oligopol.

1. EXTRÉM DOKONALÁ KONKURENCIA

Ing. Zuzana Staníková, PhD.

Dokonalá konkurencia - predpoklady

- **Firmy sú príjemcom ceny**
 - V odvetví podniká veľký počet firiem, z ktorých každá vyrába len malú časť z celkového výstupu odvetvia.
 - Firmy nemajú právomoc ovplyvniť cenu.
- **Existuje úplná sloboda pre vstup nových firiem do odvetvia**
 - Sloboda vstupu sa uplatňuje z dlhodobého hľadiska

Dokonalá konkurencia - predpoklady

- **Všetky firmy produkujú identický produkt**
 - Produkt je dokonalým substitútom všetkých ostatných produktov na trhu.
- **Výrobcovia aj spotrebitelia majú dokonalé informácie o trhu**
 - Výrobcovia - cena, náklady, technológie a príležitosti na trhu
 - Spotrebitelia - cena, kvalita a dostupnosť produktu

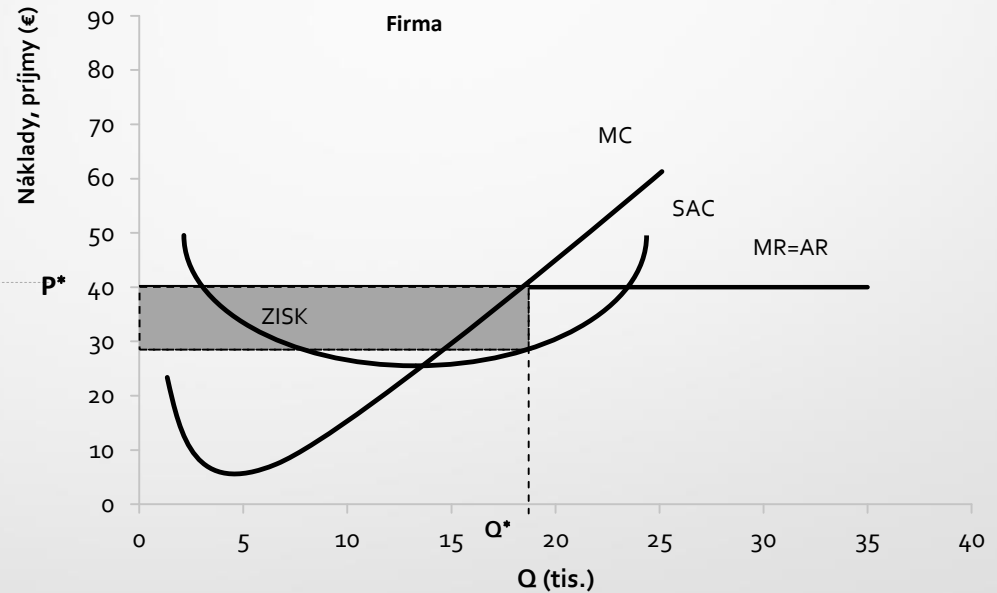
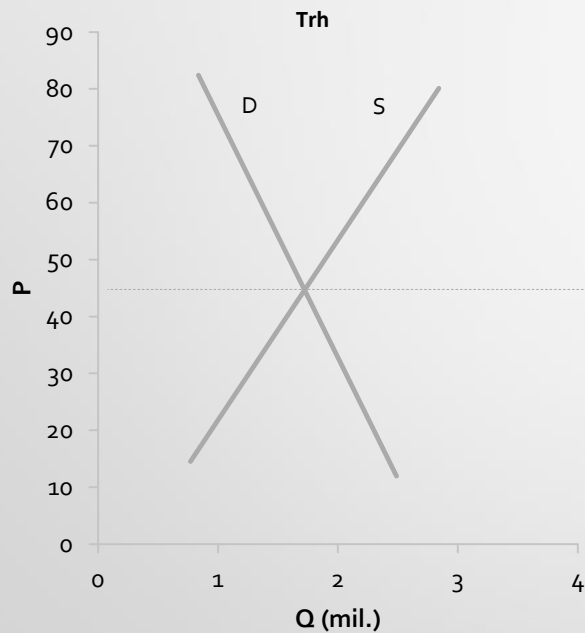
Dokonalá konkurencia - predpoklady

- V praxi sa v čistej podobe nevyskytuje.
- Existujú odvetvia, ktoré sa do určitej miery približujú dokonalej konkurencii.

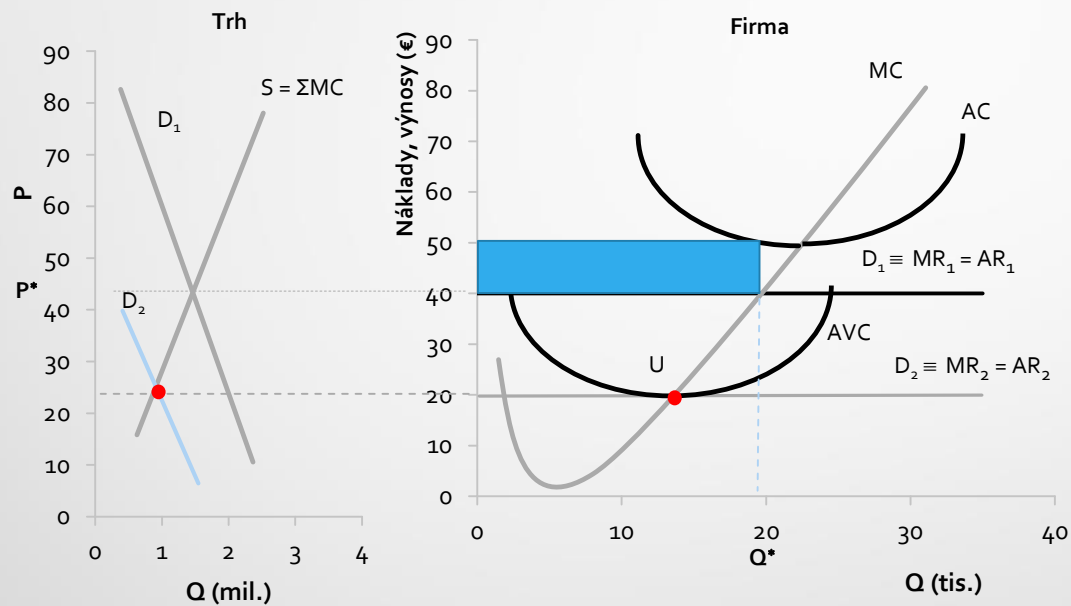
Dokonalá konkurencia – krátkodobá rovnováha firmy

- V krátkom období sa počet firiem v odvetví nezvyšuje.

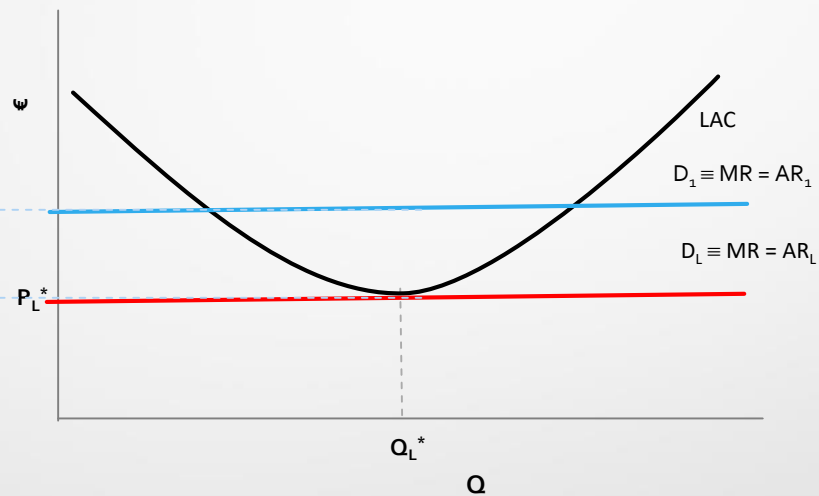
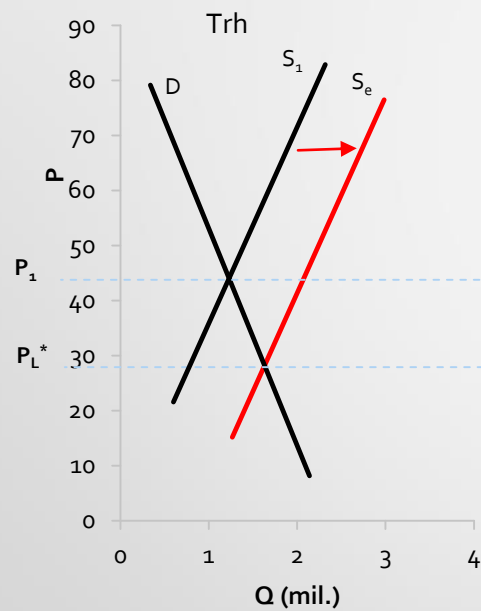
Dokonalá konkurencia – krátkodobá rovnováha firmy

Dokonalá konkurencia – minimalizácia straty v krátkom období

Dokonalá konkurencia – dlhodobá rovnováha

Dokonalá konkurencia – úloha pre študentov

- Vysvetlite, či je možné považovať e-commerce za modernú formu dokonalej konkurencie.

2. EXTRÉM MONOPOL

Ing. Zuzana Staníková, PhD.

Monopol

- Produkt celého odvetvia vyrába jediná firma, ktorá má absolútnu moc nad spotrebiteľom.

Monopol – prekážky vstupu

- Existujú prekážky, ktoré zabraňujú iným firmám vstúpiť do odvetvia a začať v ňom podnikat'.

Monopol – prekážky vstupu

- **Úspory z rozsahu**

- Priemerné náklady klesnú na úroveň produkcie, ktorá uspokojuje celý trh.
- Jediná firma dodáva produkt na trh s nižšími nákladmi ako dve alebo viac firiem – **PRIRODZENÝ MONOPOL**

Monopol – prekážky vstupu

- **Úspory zo sortimentu**

- Firma, ktorá vyrába celý rad výrobkov, pravdepodobne bude mať nižšie priemerné výrobné náklady v dôsledku úspor z rozsahu.

Monopol – prekážky vstupu

- **Diferenciácia produktu a vernosť značke**
 - Ak firma vyrába jasne diferencovaný produkt, keď spotrebiteľ spája výrobok so značkou, bude pre novú spoločnosť veľmi ťažké preniknúť na tento trh.

Monopol – prekážky vstupu

- **Nižšie náklady pre zabehnutú firmu**

- Firma využíva špecializované výrobné a marketingové zručnosti, pozná najefektívnejšie techniky a najspoľahlivejších a najlacnejších dodávateľov.
- Funguje pri nižších priemerných nákladoch.
- Nové firmy by ťažko konkurovali a prehrali by akúkoľvek cenovú vojnu.

Monopol – prekážky vstupu

- **Vlastníctvo alebo kontrola významného podielu kľúčových zdrojov.**
 - Ak jedna firma vlastní alebo má pod kontrolou významný podiel kľúčových zdrojov (napr. ťažba ropy, zemného plynu, diamantov, zlata a pod.), môže potenciálnym súperom odoprieť prístup k týmto zdrojom.

Monopol – prekážky vstupu

- **Legálne prekážky**
 - Činnosť monopolu je viazaná na vlastníctvo licencií, koncesií, patentov a autorských práv.

Monopol – prekážky vstupu

- **Fúzie a akvizície**

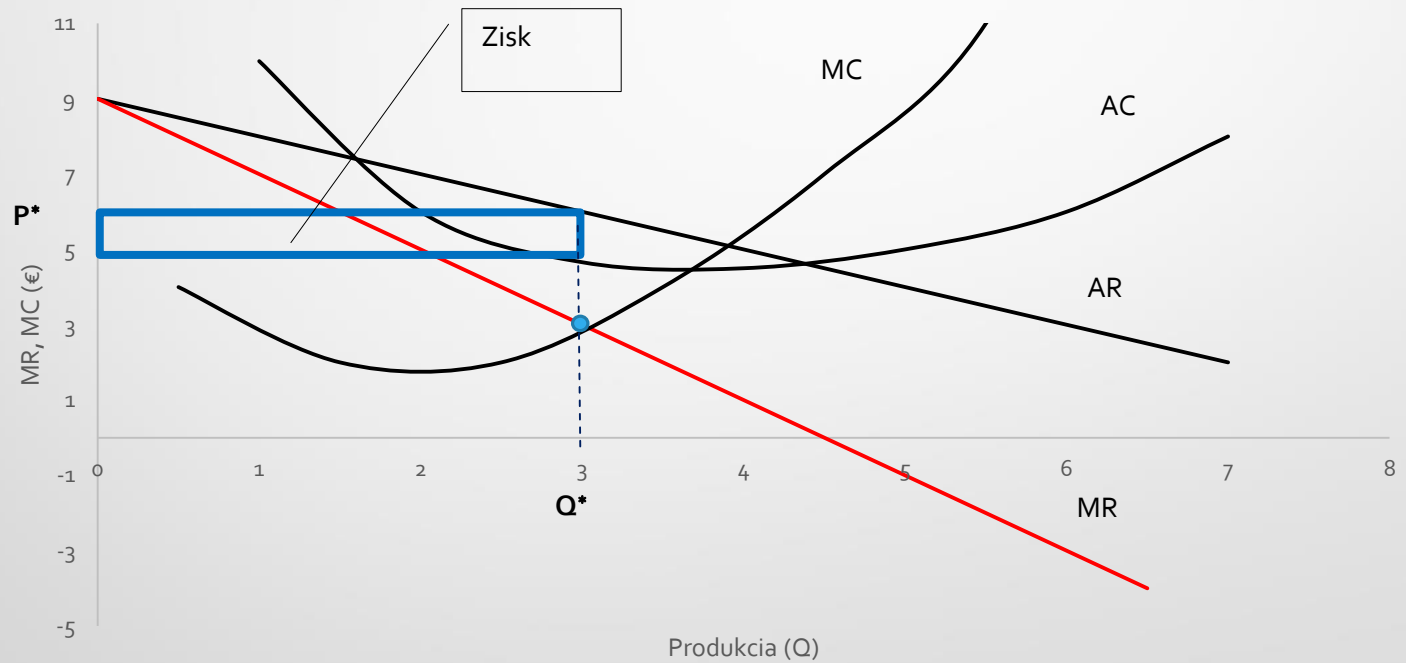
- Monopolista môže dať ponuku na prevzatie každého nového účastníka. Číra hrozba prevzatia môže nového účastníka odradiť.

Monopol – prekážky vstupu

- **Agresívne taktiky**

- cenová vojna, masívne reklamné kampane, ponuka atraktívneho popredajného servisu, zavedenie novej značky, aby mohol konkurovať novým účastníkom.

Monopol – rovnovážna cena a množstvo

Porovnanie dokonalej konkurencie a monopolu

Monopol:

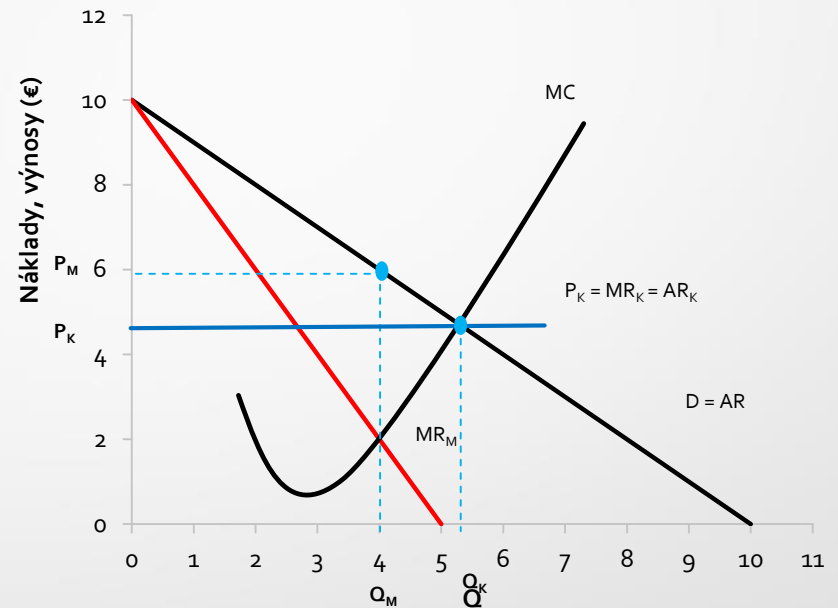
$$MR = MC \Rightarrow Q_M \text{ a } P_M$$

Dokonalá konkurencia:

$$MR = MC \Rightarrow Q_K \text{ a } P_K$$

$$P_M > P_K$$

$$Q_M < Q_K$$

Regulácia monopolu

Nástroje regulácie činnosti monopolu:

- **antitrustové zákony**
- **privatizácia štátom**
- **cenová regulácia**
- **daňová politika**

Monopol – úloha pre študentov

- Prirodzené monopoly na Slovensku a vo svete.